

Priporočila za pripravo na tekmovanje v 4. in 5. razredu

Skupen naslov tekmovanja:

Jaz, ti, mi vsi

Le pogumno, le za mano ...

(Anja Štefan)

Izbrano delo: Jana Bauer: Groznilca v Hudi hosti

Tiste oblačne sobote je proti Hudi hosti letelo nekaj čudnega. Zares čudnega.

J. Bauer; *Groznilca v Hudi Hosti*, 2019, str. 6

Še en razlog za branje knjige *Groznilca v Hudi hosti*. Knjiga je dobila nominacijo za večernico, desetnico, znak zlata hrušk in je doslej prevedena v šest tujih jezikov.

NAMIG ZA DIALOG Z UČENCI:

Kaj ti predvidevaš, da se bo zgodilo? Kaj je tisto NEKAJ čudnega?

Besedilo, po katerem bomo posegli v tem šolskem letu z učenci 4. in 5. razredov, je fantastična pripoved Jane Bauer *Groznilca v Hudi hosti*.

Fantastične pripovedi imajo lastnosti dveh književnih vrst, in sicer pravljice in fantastične pripovedi, kar pomeni, da zajemajo krajše časovno obdobje, glavna značilnost pa je dvodimenzionalnost, saj se glavni lik zaveda fantastičnega okoli njega, prostor in čas pa sta jasno določena. (Haramija, 2005)

NAMIG ZA DIALOG Z UČENCI:

Jana Bauer je mladinska dramaturginja, mladinska pisateljica, urednica in prevajalka. Poznaš vse te poklice?

1. O izbranem besedilu v šoli

Delo *Groznilca v Hudi hosti* sestavlja enajst zaokroženih kratkih zgodb, ki ponujajo veliko možnosti za bralne dogodke v šoli. Nekaj možnosti za delo z učenci nakazujejo že skupna izhodišča:

- Ukvarjanje z nenavadnim likom (Zakaj groznilca? Kaj žene groznilco, da iz svojega sveta pride v Hudo hosto? Kaj takega, podobnega, kot je spodbudilo kosovirja Glala in

kosovirko Glili, da sta priletela k nam na leteči žlici? Morda kaj drugega? Uporništvo? Je groznilca nagajiva kot vila Malina ali je podobna Drejčku, ki si želi lepši svet? Ima morda poteze vseh teh likov, od vsakega po malo?

- Razprava in nizanje idej o nenavadnih junakih iz književnosti, risank, filmov.
- Povezava s krovno temo letošnjega tekmovanja: Jaz, ti, mi vsi. Le pogumno, le za mano, pri čemer preizkušamo poti v nenavadne svetove, se srečamo z nenavadnim, drugačnim.

2. Skupno branje v šoli

»Prihodnji četrtek zvečer pridi k moji bukvi. Imeli bomo knjižno čajanko. Klatili bomo luno z neba, jezdili zmaje in lovili ptice za rep.«

groznilca

J. Bauer; Groznilca v Hudi Hosti, 2019, str. 93

Pričetek priprave na tekmovanje za Cankarjevo priznanje sovпада z [nacionalnim mesecem skupnega branja 2019](#). Mogoče pa je lahko ravno pobuda, da skupaj glasno beremo 15 minut na dan, izhodišče priprav na tekmovanje ali zgodb za razpravo v razredu (11 pripovedi za 11 dni skupnega branja). Kot vabilo učencem pa lahko uporabimo kar groznilčine besede (zgoraj) in s tem ustvarimo pravo vzdušje za bralni dogodek.

NAMIG ZA DIALOG Z UČENCI:

Vabilo na knjižno čajanko

3. Strokovna priprava učitelja na branje besedila

Cilji priprave na tekmovanje in tekmovanja so, da učenci, z mentorjevo podporo ob vodenem branju, razvijajo kritično in »raziskovalno« branje zahtevnejšega književnega besedila, da bi dokazali višje razvite zmožnosti branja in pisanja. Učenci znajo vrednotiti besedilo, temeljito raziskati vsebinske in slogovne prvine in značilnosti besedilne vrste izbranega besedila in povezati avtorjeva druga dela z izbranim delom. Da bi te cilje lahko uresničili, je treba delo z učenci načrtovati in se temeljito strokovno pripraviti na branje besedila (ne le učenčevega, tudi učiteljevega). Pred delom z učenci je potrebna tudi temeljita priprava učitelja na branje fantastičnih pripovedi. Na kaj naj bom kot učitelj pozoren pri lastnem branju knjige Groznilca v Hudi hosti?

Strokovna priprava učitelja

fantastična pripoved: Groznilca v hudi hosti

Katere teme ponuja izbrano besedilo?

- biti nenavaden, drugačen; biti otrok, ki je samosvoj; biti »nepopoln«
- samostojnost, uporništvo
- trud
- navade
- utesnjenost, strah

<p>Opazovanje prvin za razvijanje bralne sposobnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kraj dogajanja - elementi (sodobne) pravljice: začetek (neke, nekega, ...) čudežnost predmetov - zaporedje dogajanja, pustolovščin - ponavljanja - živali v prisposodobah - pregovori - rime
<p>Predvidevanje možnosti za aktualizacijo besedila v učenčevem življenju:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - povezovanje lastnih izkušenj in spoznanj (»zgodilo se mi je nekaj slabega, naučil sem se nekaj dobrega«) - postajati samostojen, kljub skrbnim in radovednim staršem - delati napake in se iz tega učiti - v čem sem jaz poseben - povezovanje z drugimi prebranimi besedili (S. Makarovič: Kosovirja na leteči žlici, F. Miličinski: Zvezdica Zaspanka, A. Lindgren: Pika Nogavička)

Razmislek o vsem tem nam bo kot učiteljem pomagal, da učence pripeljemo skozi diskusijo, interpretacijo in poustvarjanje do razumevanja in osebne odziva učenca. Tako bomo lažje ugotovili, kaj so učenci med branje spregledali, kaj je pritegnilo njihovo pozornost. Didaktični pristopi in strategije dela v pripravi na tekmovanje naj bodo usmerjene tudi v merila za vrednotenje, in sicer:

- razumevanje
- osebni odziv in njegova prepričljivost
- zgradba besedila
- jezikovna pravilnost.

4. Didaktični pristopi in strategije za delo z besedilom

»Nekega strahotno vročega torka v juliju so se vse živali zarile globoko v svoje dupline. Sanjarile so o hladni sapici. Zaman. Svet je nepremično obstal. Krošnje še nikoli niso stale tako pri miru. Le vlažna sparina je puhtela in kodrala zrak.«

J. Bauer; Groznovilca v Hudi Hosti, 2019, str. 71

NAMIG ZA DIALOG Z UČENCI:

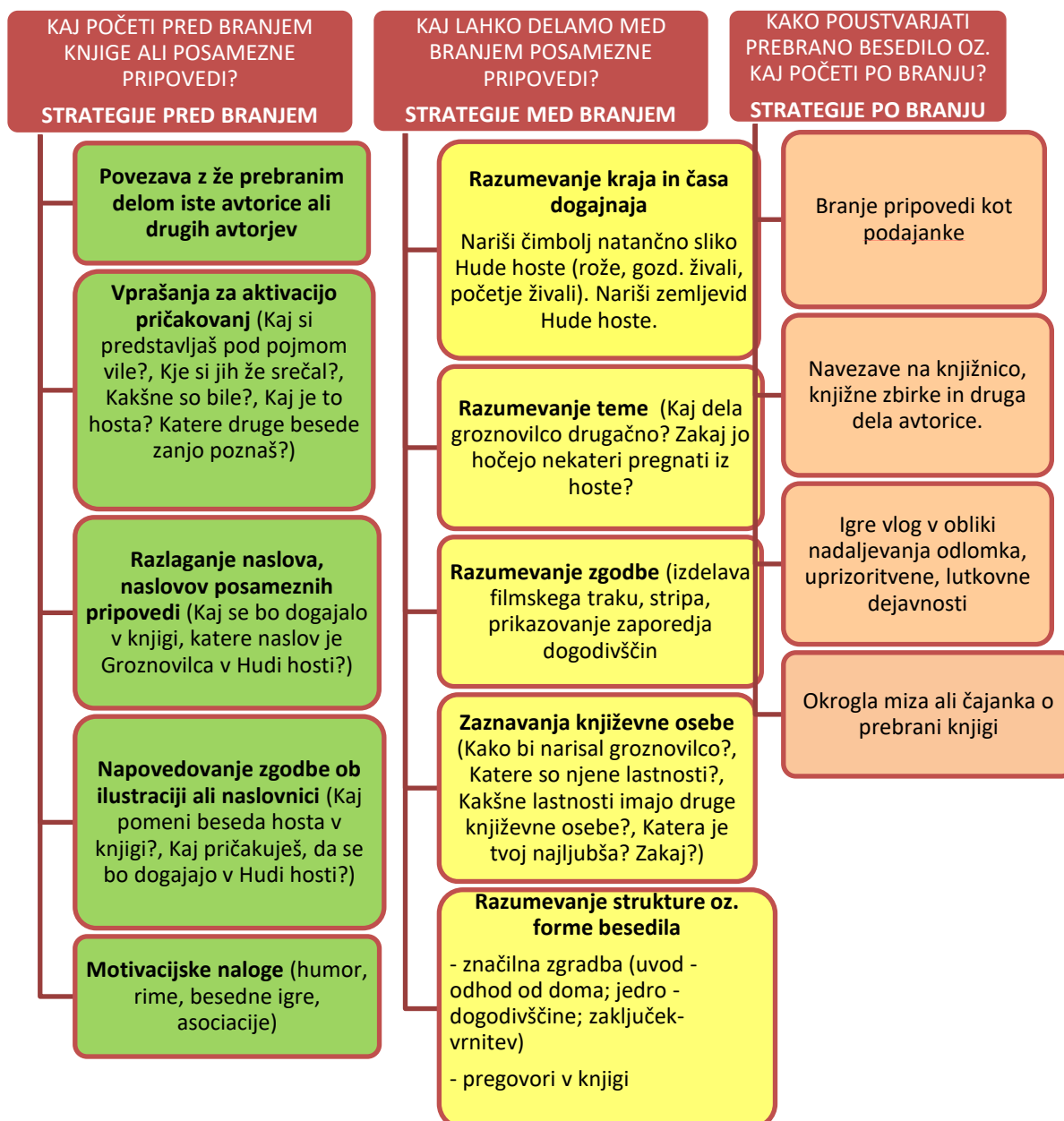
Po napovedi 8. pripovedi v knjigi in po prebranem prvem odstavku se ustavimo in učencem rečemo:
 »Zdaj že poznamo groznovilco, kaj predvidevate, da bo naredila ali rekla v nadaljevanju te pripovedi?»

Če želimo, da bo branje izbranih pripovedi omogočili polno doživetje:

- dovolimo učencem bralcem, da se ob branju in pogovoru o prebranem smeji, navdušujejo, izražajo razočaranje, nejevoljo, jezo;
- temeljito se pripravimo na poglobljen pogovor o besedilu;
- bralni dogodek, naj bo »vaja« v branju, razčlenjevanju in izražanju mnenja o prebranem (Saksida, 2016).

O strategijah pred, med in po branju (Saksida, 2008)

V kolikor smo najprej organizirali skupno branje besedila, pozovemo učence k individualnemu branju. Vsekakor bo enkratno branje premalo (še posebej ne skupno branje), zato omogočimo učencem, da doživijo pristen stik z besedilom in da ga v polnosti doživijo. V 4. in 5. razredu so učenci zmožni samostojnega poglobljenega branja, še posebej tisti, ki na literarnem področju zmorejo več (ti so najverjetneje tudi vključeni v tekmovanje).

Še nekaj idej za delo po branju besedila:

- a) Po branju pripovedi lahko organiziramo **skupinske pogovore ali okrogle mize** ali čajanko o prebranem besedilu. Mogoče vodi pogovor celo kateri izmed učencev ali pa učenci vnaprej pripravljajo vprašanja, o katerih bomo kasneje razpravljali. Po vzoru Osnovne šole dr. Vita Kraigherja Ljubljana lahko učenci postavljajo vprašanja (celo avtorici knjige). Vprašanja in odgovore si lahko ogledate na spletni strani: https://www.sodobnost.com/groznovilca_in_divja_zima/ (pridobljeno 31. 8. 2019).
- b) Izhodišče za pogovore v nadaljevanju naj bodo učenčeva doživetja, ki pa jih naj učitelj pomaga dograjevati in izpopolnjevati z vprašanji na več stopnjah:
- *Ali je bilo kaj, kar ti je bilo v knjigo še posebej všeč? Kaj je pritegnilo tvojo pozornost? Ali je bilo v knjigi kaj, kar ti ni bilo všeč? Si med branjem izpustil kakšen del? Ali te je v knjigi kaj presenetilo? Si našel kaj, česar nisi opazil še v nobeni knjigi?*
 - *Si že prebral kakšno podobno knjigo? Si v tej knjigo opazil kaj posebnega v načinu, kako je uporabljen jezik? Kaj bi o knjigi povedal staršem?*
 - *Ali se posamezne zgodbe dogajajo v časovnem zaporedju?*
 - *Katere književne osebe so se najpogosteje pojavljale v zgodbah? Ali te katera književna oseba spominja na koga, ki ga poznaš? Ali te katera književna oseba spominja na katero od književnih oseb iz drugih književnih del?*
- c) Učenci naj **besedilo preberejo z bralno nalogo** – mogoče tako, da iščejo lastnosti posameznih živali, delajo sezname le-teh (tudi sezname živali iz pripovedi, pušični prikaz lastnosti in živali, seznam rastlin iz pripovedi).
- d) Pri delu z besedilom ne moremo mino **ilustracij Caroline Thaw**. Učence usmerimo tudi v »branje« njihovega sporočila.
- e) V razredu si organiziramo *pripovedovanje zgodb po ideji »Rombus buu«*. Še več idej za delo z učenci lahko delite na povezavi: <https://padlet.com/leonidanovak0/s9qv6fta66p7> .
Delite jih z drugimi učitelji.
- f) Po poglobljenem branju in pogovoru z vrednotenjem in aktualizacijo lahko učencem v pripravi na tekmovanje ponudimo tudi pisanje besedila, v katerem bodo pridobljene bralne izkušnje opisali, utemeljevali, primerjali z avtorjevim pogledom. Preden se učenci takšnih nalog v obliki spisov lotijo, se z njimi pogovorimo tudi o kriterijih, ki jim bomo sledili. Kriteriji naj bodo: **razumevanje** (npr.: učenec opiše, predstavi izbrane osebe, izpelje preprost sklep, vključi primerjanje z drugim delom); **osebni odziv in njegova prepričljivost** (npr.: učenec vključuje svoje predstave, poveže osebe/dogajanje s svojim svetom, komentira, se opredeljuje); **zgradba besedila** (npr.: uvod, jedro, zaključek); **jezikovna pravilnost** (vključena čitljivost).

»Jutri se bo zgodilo. Spekla bom medvedove hruške in pasje česnje. Postreženo bo tudi z melisino vodo in metinim mlekom. Pridi, takoj ko se zbudiš /... /.

Bauer; Groznovilca v Hudi Hosti, 2019, str. 41

5. Priprava na tvorbo besedila in primeri nalog za pripravo na tvorbo besedila

Pri razvijanju zmožnosti pisanja, predvsem tvorbe besedila je potrebno učence usmeriti v to, da namenijo čas načrtovanju pisanja, »ubesediljanju« in revidiranju oz. popravljanju. Kako lahko učencem pri tem pomagamo?

a) NAČRTOVANJE PISANJA

- Naredimo načrt v obliki vprašanja.

Na katera vprašanja bom odgovoril v uvodu besedila, na katera v jedru in na katera v zaključku?

- Naredimo načrt v obliki podnaslovov (izberemo naslove posameznih delov besedila).
- Naredimo načrt v obliki miselnega vzorca ali časovnega traku (o čem bom pisal v katerem delu).
- Pregled načrta.

b) TVORJENJE BESEDILA IN UBESEDILJANJE

c) SAMOSTOJNO ISKANJE NAPAK IN POPRAVLJANJE

- Ali sem sledil načrtu?
- Je besedilo smiselno urejeno?
- Sem upošteval pravopisna pravila?
- Sem pisal čitljivo?

Ne pozabimo učencem pomagati načrtovati tega, da vsaj v enem delu besedila vključijo svoje mnenje, svoje izkušnje, svoje dogodivščine (OSEBNI ODZIV).

A veš, da je pisateljica Jana Bauer napisala tudi knjigo Groznilca in divja zima. Tako pravi avtorica: »Groznilca, majhno divje bitje z rogovilcama na glavi in zvrhano mero poguma, ki skoraj meji na nesramnost, ni očarala le slovenskih bralcev, pač pa tudi poljske, litovske, hrvaške, turške, islandske ... Seveda so jo živali neskončno pogrešale, ko je odletela v svojem čajniku. Tako zelo, da so izdelale zrakoplov in se odpravile ponjo naravnost v groznilčje gnezdo!« (Vir: https://www.sodobnost.com/groznilca_in_divja_zima/)

Napiši besedilo, v katerem boš napovedal, kaj se je groznilci dogajalo v novi knjigi.

Prebral si knjigo Groznilca v Hudi hosti. Izberi tebi najljubše živali iz pripovedi. **Opiši srečanje teh živali in njihove dogodivščine.**

Napiši besedilo, v katerem boš pojasnil, katere dogodivščine iz knjige Groznilca v Hudi hosti so se tebi zdele smešne in čudne. Zakaj se ti zdijo takšne?

Napiši besedilo, v katerem boš uporabil in razložil naslednje besede: Smeh je pol zdravja. Poveži jih s kakšnim tvojim doživetjem.

V knjigi Groznilca v Hudi hosti je veliko ilustracij, izberi eno in ob njej **zapiši zgodbo**, ki bo polna dogodivščin.

»Dragi dnevnik, končno sem našla nov dom. Tukaj imajo sitne ježe in imenitne luže.«

Bauer; Groznovilca v Hudi Hosti, 2019, str. 13

V spodnji prilogi je nabor dejavnosti v obliki **DNEVNIKA**. Dnevnik naj ne bo le prepuščen učencu za domače delo. Namen dnevnika je priprava na poglobljeno branje in pogovor o razumevanju besedila, je tudi vodnik pri vaji v tvorjenju besedila.

KNJIŽEVNE OSEBE

Izberi nekaj oseb iz knjige in izpolni spodnjo razpredelnico.

OSEBA IZ KNJIGE	LASTNOSTI OSEBE	KAKO JO VIDIM? Nariši sliko.

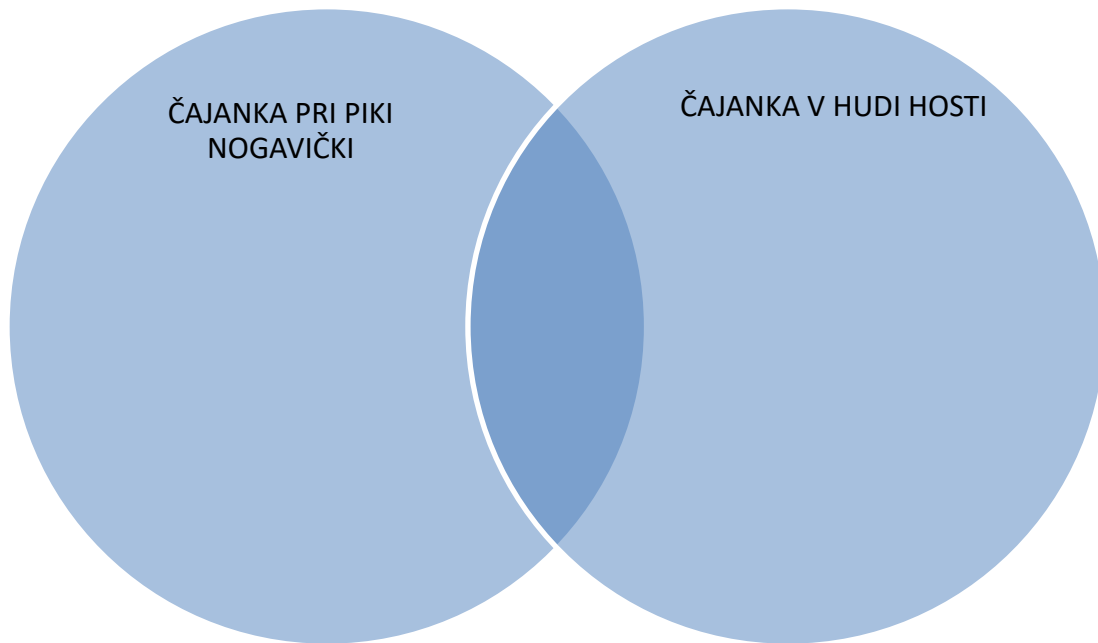
KNJIŽEVNE OSEBE

KNJIŽEVNI PROSTOR

Nariši čim bolj natančno sliko Hude hoste (rože, gozd, živali, početje živali).

POVEZAVA Z DRUGIM KNJIŽEVNIM BESEDILOM

Spomni se na Piko Nogavičko in njeno čajanko. Primerjaj Pikino čajanko s čajanko groznovilce. Kaj je enako, kaj je različno? Zapiši v spodnji prikaz.

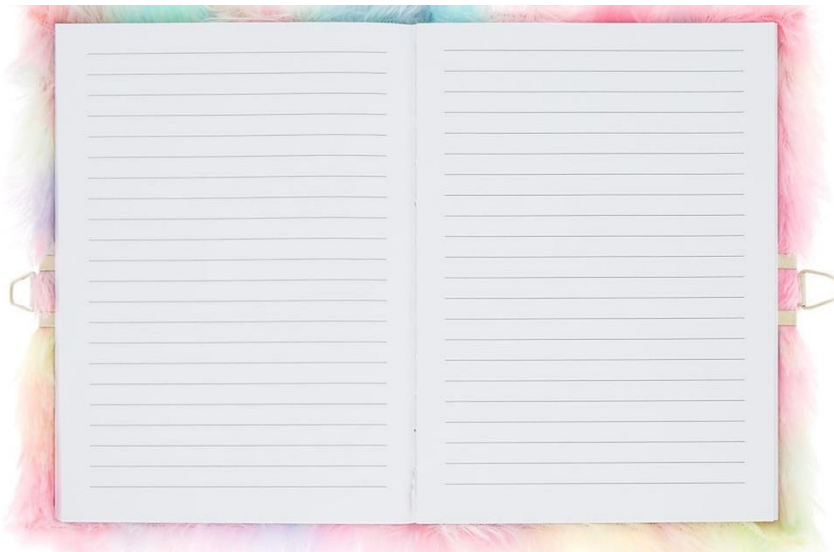
Kaj si opazil?

POGOVOR Z AVTORICO KNJIGE

Groznovilca ni navadna vila. Je drugačna, posebna, včasih čudna. Če bi imel možnost, katera vprašanja bi postavil pisateljici Jani Bauer o groznovilci in dogajanju v Hudi hosti? Napiši jih.

DNEVNIK

Napiši besedilo z naslovom SKRIVNOSTNI DNEVNIK GROZNOVILCE V HUDI HOSTI. V knjigi si prebral, da so živali v gozdu prebrale groznovilčin dnevnik, v njem so zapisan skrivnosti. Kako je izgledal ta dnevnik, kaj je v njem pisalo. Zapiši svoje ideje v obliki dnevnika za vsaj 5 dni.

LITERATURA:

- Haramija, D. (2000). *Slovenska realistična avanturistična mladinska proza*. Videm pri Ptuj: GIZ GTP.
- Haramija, Dragica, 2005: Pregled sodobne slovenske mladinske proze. Jezik in slovstvo 50/l. 27–36.
- Kordigel Aberšek, M. (2008). *Didaktika mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Saksida, I. (2008). Književni pouk v drugem triletju devetletne osnovne šole. V: *Poti in razpotja didaktike književnosti*. Mengeš: Izolit. 43–84.
- Saksida, I. (2019). Skupna izhodišča in glavni poudarki priprave na tekmovanje. Dostopno na: https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/priprave-na-tekmovanje-v-znanju-slovenscine-za-cankarjevo-priznanje-2018_2019.pdf
- Jana Bauer: Groznilca v Hudi hosti. Ljubljana: Sodobnost International, 2011.
- Blažič, M. M. (2011). Jana Bauer: Groznilca v Hudi hosti. Ljubljana: Sodobnost International, 2011. Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-KTGYSQ3P/1203c691-6a14-4dcc-9191-68ec224edb2a/PDF>
- Bauer, J. Groznilca. Pedagoško gradivo. Pripravila Špela Frlic. Ljutkovno gledališče Ljubljana . Dostopno na: <http://www.lgl.si/si/predstave/vse-predstave/678-Groznilca#.XXiQXkl7nIV>
- <https://www.sodobnost.com/nekaj-zabavnih-nalog-z-groznilco/>

Navodila pripravili:
Leonida Novak, Saša Veler